

महानदी पाणी तंटालवादाचे काम कृष्णा पाणी
तंटालवाद विशेष कक्षाकडे सोपविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्र. महानदी-२०१८/प्र.क्र.८७/२०१८/भाग-२/जसंनि

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : १७/०८/२०२३

संदर्भ :-

- १) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर यांचे पत्र क्र. जा.क्र./७३२५/विपाविम/कातां-५(१)/महानदी पाणी तंटाल/२०२२ दि. ०७.१०.२०२२
- २) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर यांचे पत्र क्र. जा.क्र./८९५२/विपाविम/कातां-५(१)/महानदी पाणी तंटाल/२०२२ दि. २२.१२.२०२२
- ३) दि. २७.०२.२०२३ रोजी अ.मु.स. (जलसंपदा) यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेली बैठक.

प्रस्तावना:-

महानदी खो-यातील पाणी विषयक तंटयाबाबत ओडीसा शासनाने मा. सर्वोच्च न्यायालयात मुळ दावा क्र. १/२०१७ दाखल केला. त्यामध्ये प्रतिवादी क्र. १ - छत्तीसगड शासन प्रतिवादी क्र. २- केंद्र शासन, प्रतिवादी क्र. ३- मध्यप्रदेश शासन, प्रतिवादी क्र. ४- महाराष्ट्र शासन, प्रतिवादी क्र. ५ - झारखंड शासन हे आहेत. महानदी खोऱ्याचे एकूण पाणलोट क्षेत्र १४१६७२.३८ चौ.कि.मी. असून त्याची व्याप्ती ओरिसा, छत्तीसगड, मध्यप्रदेश झारखंड व महाराष्ट्र राज्यामध्ये आहे. त्यापैकी ३२२.३८ चौ. कि.मी. (०.२२७ %) क्षेत्र महाराष्ट्र राज्यातील आहे.

महाराष्ट्र राज्याची महानदी खो-यातील वस्तुनिष्ठ पाण्याची गरज निश्चित करून, नियोजित पाणीवापरास अन्य राज्यांची सहमती मिळवून व सदर प्रश्न वाटाघाटीने सोडवून महानदी पाणी तंटालवादातून बाहेर पडणे योग्य राहिल याबाबत अभ्यास करण्यात आला. तथापि, महानदी पाणी तंटालवादाच्या अनुषंगाने सचिव (प्रकल्प समन्वय) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. ०७.०९.२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये महानदी पाणी तंटालवादातून बाहेर पडणे सद्यस्थितीत शक्य होणार नाही असे शासनाचे विधीज्ञ तसेच तांत्रिक सल्लागार यांनी नमूद केले आहे.

महाराष्ट्र शासनाचे अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी तंटालवाद विशेष कक्ष हे कार्यालय पुणे येथे कार्यरत आहे. शासनाचे अखत्यारीत पुणे येथील विशेष कक्षाचा कृष्णा लवाद हाताळण्याचा अनुभव मोठा असून कक्षाकडे स्वतंत्र आस्थापना कार्यरत आहे व दिल्लीमध्ये मालकी हक्काचे कार्यालय आहे. महानदी पाणी तंटालवादाचे काम सदर कार्यालयाकडे सोपविल्यास महानदी पाणी तंटालवादाकरिता नव्याने कक्ष स्थापन करण्याची आवश्यकता राहणार नाही व त्यामुळे शासकीय खर्चाची बचत होऊ शकते.

महानदी खो-यातील राज्यास अनुज्ञेय उपलब्ध पाणी विचारात घेता महानदी तंटालवादावरील प्रशासकीय खर्च कमी करण्याचे दृष्टीने व कृष्णा पाणी तंटालवाद विशेष कक्षाचा लवादाचे कामाचा अनुभव, विषय हाताळण्यासाठी अनुभवी व तज्ञ आस्थापना इ. लक्षात घेता प्रशासकीय हिताच्या दृष्टीने व महानदी तंटालवादाचा निपटारा लवकर होण्यास्तव महानदी पाणी तंटालवादाचे कामकाज कृष्णा पाणी तंटालवाद विशेष कक्ष यांचेकडे हस्तांतरण करणेची बाब शासनाचे विचाराधीन होती. त्यानुसार खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :

महानदी पाणी तंटालवादाचे काम अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी तंटालवाद विशेष कक्ष, पुणे यांच्याकडे खालील अटीच्या अधीन राहून सोपविण्यात येत आहे.

- १) अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे प्रकल्प अन्वेषण मंडळ, नागपूर यांचेकडील प्रस्तुत विषयासंबंधीची सर्व कागदपत्रे अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी तंटालवाद कक्षाकडे हस्तांतरित करून त्यांना याबाबत वेळोवेळी लागणारी सर्व माहिती / आधार सामुग्री (उदा. येवा अभ्यास, महानदी खो-यातील राज्याच्या जलग्रहण क्षेत्रातील पाणी उपलब्धता व प्रस्तावित वापराचा मंजूर बृहत आराखडा इत्यादी) तत्परतेने उपलब्ध करण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित अधीक्षक अभियंता यांची राहिल.
- २) महानदी पाणी तंटालवादाच्या कामासाठी अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी तंटालवाद विशेष कक्ष यांना शासनाकडून ४७०१, मोठे व मध्यम प्रकल्प, या मुख्य लेखाशीर्षाखाली अथवा शासन निर्देशित अन्य लेखाशीर्षातर्गत स्वतंत्र निधी उपलब्ध होईपर्यंत विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळाने आवश्यक निधी उपलब्ध करावा व त्याबाबत शासनास वेळोवेळी अवगत करावे.
- ३) राज्य शासनाची बाजू लवादासमोर समर्थपणे मांडण्यासाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती व आधार सामुग्री उपलब्ध (उदा. येवा अभ्यास, महानदी खो-यातील राज्याच्या जलग्रहण क्षेत्रातील पाणी उपलब्धता व प्रस्तावित वापराचा मंजूर बृहत आराखडा इत्यादी) करण्याची अंतिम जबाबदारी कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर व त्यांच्या अंतर्गतच्या संबंधित सर्व क्षेत्रीय अधिका-यांची असेल.
- ४) प्रस्तुत लवादाच्या अनुषंगाने शासन स्तरावरील कामकाज उप सचिव (जसं) हे पाहतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२३०४१७१६०४१४९८२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(जया पोतदार)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

१. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.

२. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.
३. सचिव (व्यय) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
४. अपर मुख्य सचिव (जसं.) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. सचिव (प्र.स.) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. सचिव (लाक्षेवि) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर
८. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे
९. मुख्य अभियंता (जलसंपदा) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. मुख्य अभियंता, जलविज्ञान व धरण सुरक्षितता, नाशिक.
११. उप सचिव (ज.स.), उपसचिव (जवि)/ उपसचिव प्रशासन/ आंतर वित्तीय सल्लागार
जलसंपदा विभाग, व सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१२. अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी तंटालवाद विशेष कक्ष, पुणे,
१३. अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे प्रकल्प अन्वेषण मंडळ, नागपूर.
१४. कार्यासन (जसंनि) संग्रहार्थ, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.